

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาระดับความต้องการได้รับสวัสดิการสังคม ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการทำงาน และการมีรายได้ ด้านนันทนาการจากภาครัฐของคนยากจนในจังหวัดสมุทรปราการและเพื่อเปรียบเทียบปริมาณความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคม ตามตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ บุคคลและสภาพความเป็นอยู่ปัจจุบันของผู้ที่อาศัยอยู่ด้วยของคนยากจนที่อาศัยในจังหวัดสมุทรปราการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่พักอาศัยในจังหวัดสมุทรปราการจำนวน 4 อำเภอ คือ อำเภอบางบ่อ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ อำเภอเมืองสมุทรปราการและอำเภอบางพลี ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีตามเกณฑ์ชี้วัด จปฐ. ปี 2552 ที่ต่ำกว่า 23,000 บาทจำนวนทั้งหมด 3,637 คน แยกเป็นชาย 1,742 คน หญิง 1,895 คน โดยอำเภอบางบ่อ มีคนยากจนตามเกณฑ์ชี้วัดของ จปฐ. จำนวน 48 คน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ มีคนยากจนตามเกณฑ์ชี้วัดของ จปฐ. จำนวน 297 คน อำเภอเมืองสมุทรปราการ มีคนยากจนตามเกณฑ์ชี้วัดของ จปฐ. จำนวน 728 คนและอำเภอบางพลี มีคนยากจนตามเกณฑ์ชี้วัดของ จปฐ. จำนวน 2,564 คน แต่อำเภอบางบ่อ มีสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ ลักษณะการอยู่อาศัย ความเป็นอยู่ สภาพสังคม การศึกษา อาชีพ และการมีรายได้ใกล้เคียงกับอำเภอบางพลี ซึ่งสามารถเทียบเคียงกันได้ ประกอบกับอำเภอบางบ่อมีคนยากจนตามเกณฑ์ชี้วัดของ จปฐ. น้อยกว่า 50 คนเพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเลือกอำเภอที่มีคนยากจนมากกว่า 50 คนขึ้นไปเพราะหากเลือกอำเภอที่มีจำนวนประชากรคนยากจนน้อย เมื่อลงไปเก็บรวบรวมข้อมูลอาจไม่พบคนยากจน เนื่องจากคนยากจนเหล่านี้ต้องออกไปทำมาหากิน รับจ้างบ้าง บางคนอยู่ไม่เป็นที่ทำให้พบตัวยาก จึงกำหนดขอบเขตพื้นที่วิจัยจากประชากรเพียง 3 อำเภอ คือ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ อำเภอ

เมืองสมุทรปราการและอำเภอบางพลี ส่วนอีก 2 อำเภอ คือ อำเภอพระประแดง และ อำเภอบางเสาธง ไม่มีคนยากจนตามเกณฑ์ชี้วัดของ จปฐ. ปี 2552 (จังหวัดสมุทรปราการมี 6 อำเภอ)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 347 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มเลือกอำเภอที่มีคนยากจนในจังหวัดสมุทรปราการ โดยเกณฑ์ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ตามเกณฑ์ชี้วัด จปฐ. ปี 2552 ที่ต่ำกว่า 23,000 บาท มีจำนวน 3,637 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ R.V. Krejcie และ D.W.Morgan (สูตรดังกล่าวมีค่าความเชื่อมั่นที่ 95% และค่าความคลาดเคลื่อน (Margin of error) ที่ 5% และเพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเลือกอำเภอที่มีคนยากจนมากกว่า 50 คนขึ้นไป เพราะหากเลือกอำเภอที่มีจำนวนประชากรคนยากจนน้อย เมื่อลงไปเก็บรวบรวมข้อมูลอาจไม่พบคนยากจน เนื่องจากคนยากจนเหล่านี้ต้องออกไปทำมาหากิน รับจ้างบ้าง บางคนอยู่ไม่เป็นที่ทำให้พบตัวยาก จึงสุ่มเลือกได้ 3 อำเภอคือ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ อำเภอเมืองสมุทรปราการและอำเภอบางพลี

ขั้นที่ 2 สุ่มเลือกตำบล ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืนคนยากจนอำเภอพระสมุทรเจดีย์มี 2 ตำบล สุ่มเลือกได้ 1 ตำบล อำเภอเมืองสมุทรปราการมี 3 ตำบล สุ่มเลือกได้ 2 ตำบล และอำเภอบางพลี มี 6 ตำบล สุ่มเลือกได้ 4 ตำบล

ขั้นที่ 3 สุ่มเลือกหมู่บ้านเพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเลือกหมู่บ้านที่มีคนยากจนมากกว่า 50 คนขึ้นไป ได้คนยากจน 13 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 347 คน (ดังภาพที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 แสดงรายละเอียดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ/ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(คน)
1. อำเภอบางบ่อ		
1.1 ตำบลบางพลีน้อย		
หมู่ที่ 8 บ้านหลุมโพรง	2	-
1.2 ตำบลบางเพรียง		
หมู่ที่ 1 บ้านอ้อมไร่	12	-
หมู่ที่ 5 บ้านบางเพรียง	4	-
หมู่ที่ 6 บ้านลาดหวาย	21	-
1.3 ตำบลบ้านระกาศ		
หมู่ที่ 2 บ้านบางนางเพ็ง	2	-
หมู่ที่ 7 บ้านคลองระกาศ	1	-
หมู่ที่ 9 บ้านคลองปิ่นแก้ว	6	-
รวม	48	-
2. อำเภอพระสมุทรเจดีย์		
2.1 ตำบลนาเกลือ		
หมู่ที่ 1 บ้านขุนสมุทรไทย	43	-
หมู่ที่ 2 บ้านคลองนาเกลือ	89	11
หมู่ที่ 4 บ้านสาขา	141	18
หมู่ที่ 6 บ้านคลองทะเล	3	-
หมู่ที่ 7 บ้านสาขา	11	-
2.2 ตำบลบ้านคลองสวน		
หมู่ที่ 2 บ้านคลองกระอ่อม	5	-
หมู่ที่ 4 บ้านคลองสวน	5	-
รวม	297	29

ตารางที่ 3.1 แสดงรายละเอียดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

อำเภอ/ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(คน)
3. อำเภอเมืองสมุทรปราการ		
3.1 ตำบลเทพารักษ์		
หมู่ที่ 1 บ้านมังกร	25	-
หมู่ที่ 8 บ้านศรีบุญเรือง	9	-
3.2 ตำบลบางโปรง		
หมู่ที่ 1บ้านบางโปรง	78	10
หมู่ที่ 2 บ้านบางโปรง	13	-
หมู่ที่ 3 บ้านบางโปรง	4	-
หมู่ที่ 4 บ้านบางโปรง	22	-
3.3 ตำบลแพรกษา		
หมู่ที่ 1 บ้านคลองนา	262	33
หมู่ที่ 4 บ้านแพรกจอมทอง	23	-
หมู่ที่ 5 บ้านคลองขวาง	35	-
หมู่ที่ 6 บ้านคลองประสงค์	11	-
หมู่ที่ 7 บ้านสุคใจ	246	31
รวม	728	74
4. อำเภอบางพลี		
4.1 ตำบลบางแก้ว		
หมู่ที่ 1 บ้านคลองกระทุ่ม	2	-
หมู่ที่ 2 บ้านริมคลองสำโรง	4	-
หมู่ที่ 3 บ้านวัดหนามแดง	5	-
หมู่ที่ 6 บ้านคลองบางแก้ว	43	-
หมู่ที่ 8 บ้านคลองหนองบัว	14	-
หมู่ที่ 15 บ้านปรมฤทัย (ห่อม เลิศนิมิต)	13	-
4.2 ตำบลบางโฉลง		
หมู่ที่ 3 บ้านคลองบางขวางบน	77	10
หมู่ที่ 4 บ้านคลองบางขวาง	2	-

ตารางที่ 3.1 แสดงรายละเอียดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

อำเภอ/ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(คน)
4.2 ตำบลบางโหลง (ต่อ)		
หมู่ที่ 6 บ้านคลองบางโหลงล่าง	6	-
หมู่ที่ 8 บ้านคลองบางน้ำจืด	4	-
หมู่ที่ 9 บ้านคลองบางตะเคียน	1	-
4.3 ตำบลบางปลา		
หมู่ที่ 1 บ้านพัฒนา	5	-
หมู่ที่ 2 บ้านพัฒนา	3	-
หมู่ที่ 3 บ้านคลองบางปลา	9	-
หมู่ที่ 4 บ้านบางปลา	36	-
หมู่ที่ 6 บ้านพัฒนา	2	-
หมู่ที่ 7 บ้านบางกะสี	58	7
หมู่ที่ 8 บ้านบางกะอี	12	-
หมู่ที่ 9 บ้านสุเหร่าบางกะสี	41	-
หมู่ที่ 10 บ้านสุเหร่าบางปลา	14	-
หมู่ที่ 11 บ้านคลองกุ่มพารา	36	-
หมู่ที่ 14 บ้านคลองสี	4	-
หมู่ที่ 15 บ้านคลองสี	10	-
4.4 ตำบลบางพลีใหญ่		
หมู่ที่ 1 บ้านคลองบางแก้วใหญ่	5	-
หมู่ที่ 2 บ้านคลองบางแก้วน้อย	6	-
หมู่ที่ 3 บ้านคลองบางแก้ว	3	-
หมู่ที่ 4 บ้านคลองใหม่	2	-
หมู่ที่ 5 บ้านบางพลี	3	-
หมู่ที่ 6 บ้านบางพลี	44	-
หมู่ที่ 7 บ้านคลองบางเสือดาย	48	-
หมู่ที่ 9 บ้านบางพลี	3	-
หมู่ที่ 12 บ้านคลองบางพลี	45	-

ตารางที่ 3.1 แสดงรายละเอียดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

อำเภอ/ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(คน)
4.4 ตำบลบางพลีใหญ่ (ต่อ)		
หมู่ที่ 14 บ้านคลองสลด	31	-
หมู่ที่ 16 บ้านคลองชวดลากข้าว	7	-
หมู่ที่ 18 บ้านคลองบัวคลี	42	-
หมู่ที่ 19 บ้านคลองบัวคลี	4	-
หมู่ที่ 21 บ้านคลองทุ่งช้าง	26	-
หมู่ที่ 22 บ้านคลองบางกระบือ	11	-
4.5 ตำบลราชาเทวะ		
หมู่ที่ 1 บ้านคลองลาดกระบัง	82	10
หมู่ที่ 2 บ้านคลองลาดกระบัง	693	87
หมู่ที่ 4 บ้านคลองหนองบอน	21	-
หมู่ที่ 6 บ้านคลองลาดกระบัง	484	61
หมู่ที่ 7 บ้านคลองลาดกระบัง	17	-
หมู่ที่ 10 บ้านคลองเทวะตรง	19	-
หมู่ที่ 12 บ้านคลองชวดลากข้าว	75	10
หมู่ที่ 14 บ้านคลองบัวลอย	388	49
4.6 ตำบลหนองปรือ		
หมู่ที่ 1 บ้านคลองหนองงูเห่า	80	10
หมู่ที่ 2 บ้านคลองท้องคุ้ง	19	-
หมู่ที่ 3 บ้านร่วมใจพัฒนา	5	-
รวม	2,564	244
รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	3,637	347

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่สร้างขึ้นนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด โดยผู้วิจัยค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยประมวลข้อมูลประเภทของการจัดสวัสดิการสังคม และแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมของคนยากจนที่ได้ เพื่อเป็นแนวทางการสร้างแบบสอบถามจำนวน 64 ข้อ

การพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 2 คน คือ ดร. หลุยส์ อัมสุทธิ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดิเรก สุขสุนัย ตรวจสอบคำถามนั้น สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- 1) นายยุติศักดิ์ เอกอัคร ตำแหน่ง นายอำเภอพระประแดง
- 2) นายชูชาติ แก้วนอก ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1
- 3) นายนิธิพงษ์ ดวงมุสิก ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัดสมุทรปราการ
- 4) นายสัมฤทธิ์ ศักดิ์ตระกูลกล้า ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอพระประแดง
- 5) นายเชษมศักดิ์ แก้วประเสริฐ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอเมืองสมุทรปราการ

โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน พิจารณาความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการวัด นำข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนี IOC (index of item objective congruence) โดยแต่ละข้อต้องมีค่ามากกว่า 0.5 และผลการหาค่าดัชนี IOC ได้ค่าดัชนี IOC เป็น 1.00 ทุกข้อ ตามภาคผนวก แบบทดสอบความตรงของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ (IOC)

- 1.1 ปรับปรุงจัดทำแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
- 1.2 ทดลองให้ผู้ยากจนอ่านทำความเข้าใจในข้อคำถามเพื่อแบบสอบถามเป็นปรนัย
- 1.3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามการวิเคราะห์ข้อสังเกต

2. การหาค่าความเที่ยง (reliability)

การทดสอบเพื่อหาความเที่ยง (reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ก่อนเก็บข้อมูลจริง (pre-test) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 104

คน เพื่อหาความเที่ยง (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach

$$\alpha = \frac{n}{(n-1)} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

α คือ สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

n คือ จำนวนข้อในแบบสอบถาม

S_i^2 คือ ความแปรปรวนของแบบสอบถามในแต่ละข้อ

S_x^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนจากแบบสอบถามทั้งฉบับ

จากการนำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยง (reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ อาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 2 คนและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ตรวจสอบถูกต้องของการใช้ภาษา และความครอบคลุมประเด็นที่วิจัยและนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ก่อนเก็บข้อมูลจริง (pre-test) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัย จำนวน 104 คน แล้ววิเคราะห์ เพื่อหา ความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ 0.98 ตามภาคผนวก ค่าความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือ การศึกษาวิจัยโดยนำเอาความรู้ต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า และคำแนะนำต่างๆ ของผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหาสร้างแบบสอบถาม (questionnaire) เป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยจัดแบ่งโครงสร้าง ออกเป็นดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและคำถามเกี่ยวกับตัวแปรด้านต่างๆ แบ่งเป็น

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของคนยากจน ในจังหวัดสมุทรปราการด้านต่างๆ ดังนี้ คือ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการทำงานและการมีรายได้ และด้านนันทนาการ

ลักษณะแบบสอบถามวัดระดับจะใช้วิธีการมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ตาม แนวของ ลิกเคิร์ต (Likert) โดยให้ผู้ตอบให้คะแนนใน 5 ระดับ ดังนี้

ต้องการมากที่สุด	5 คะแนน
ต้องการมาก	4 คะแนน
ต้องการปานกลาง	3 คะแนน
ต้องการน้อย	2 คะแนน
ต้องการน้อยที่สุด	1 คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจำนวน 347 คน เพื่อตอบแบบสอบถาม ได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองและบางส่วนที่ยังไม่สามารถเก็บได้ ผู้วิจัยให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนั้น เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามครบตามจำนวน กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว จะได้นำแบบสอบถามมาตรวจดูความสมบูรณ์ (completeness) และความสอดคล้อง (relevancy) ของคำตอบในแบบสอบถามในทุกข้อ ทุกประเด็นและทุกฉบับแล้ว นำมาประมวลผลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ

1. วิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ระดับความต้องการ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean หรือ $\bar{X}$) หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation หรือ S.D.) และแปลความหมายค่าเฉลี่ย เป็นระดับความต้องการตามเกณฑ์ของ ลิกเคิร์ต (Likert) ดังนี้ (ประคอง วรรณสูตร, 2542, หน้า 118)

4.50 – 5.00	หมายถึง	ความต้องการในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	ความต้องการในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	ความต้องการในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	ความต้องการในระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	ความต้องการในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบปริมาณความต้องการที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ บุคคลและสภาพความเป็นอยู่ปัจจุบันของผู้ที่อาศัยอยู่ด้วย โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว One Way Analysis of Variance (ANOVA)